

Veny, Joan-Ramon (2015). *Criticar el text. Per a una metodologia de l'aparat crític d'autor*. Lleida: Aula Màriu Torres, Pagès Editors, pp. 213

Marc Sogues Marco
(Universitat de Girona, Espanya)

Keywords Ecdotics. Critical edition. Author's philology. Textual criticism. Text editing.

En els darrers trenta anys, en l'àmbit català, la crítica textual ha experimentat un salt qualitatiu sense precedents, que s'ha fet palès tant en la publicació d'edicions crítiques d'autors de totes les èpoques – de Lull a Foix, passant per Fontanella, Eura, Verdaguer, Carner o Espriu –, com en la feina de teorització que part dels mateixos editors han dut a terme per tal de sistematitzar el coneixement generat, intentar establir uns mínims comuns compartits i harmonitzar els criteris i models utilitzats amb els d'àmbit internacional.

Dins aquest panorama, Joan Ramon Veny-Mesquida ha destacat per contribucions tan meritòries com les edicions de *Cementiri de Sinera, Les hores, Mrs. Death* de Salvador Espriu (Edicions 62, 2003) i el *Diari 1918*, de J.V. Foix (IEC, 2005). També és autor de diversos treballs monogràfics sobre l'edició crítica i la filologia d'autor, i coordinador, juntament amb Jordi Malé, de *La filologia d'autor en els estudis literaris catalans. Textos catalans dels segles XIX i XX* (Aula Màrius Torres – Pagès Editors, 2013). La seva nova publicació, *Criticar el text...*, sembla la continuació natural d'aquesta última en la mesura que, si aquella, a través de diversos estudis de cas, palesava la diversitat de problemàtiques i casuístiques de l'edició de textos catalans contemporanis, aquesta és un inventari de solucions de gran utilitat per als editors.

L'objectiu principal de l'obra és abordar de forma sistemàtica tots els aspectes objectivables que intervenen en la construcció i presentació d'un aparat crític. Per aconseguir-ho, l'autor imposa tres restriccions que acoten el seu objecte d'estudi, és a saber: les consideracions exposades estan pensades per a l'edició de textos contemporanis, publicats en suport paper i que no prenen en consideració els testimonis pretextuals (esbossos, esborranys). No es tracta, per tant, de l'edició de textos més antics ni de les edicions crítiques en format electrònic.

Estructuralment, el llibre es divideix en quatre capítols. El primer, que és el més breu, té caràcter introductor: està dedicat a la descripció de

l'aparat i s'ocupa de definir les característiques que ha de presentar, la informació que ha de contenir i la funció que ha d'acomplir. També detalla com cal procedir en la seva elaboració – des de l'acarament dels testimonis, fins a la identificació, avaluació i selecció de les variants –, i fa una primera presentació de les diferents formes de distribuir i ordenar les variants.

El segon capítol aprofundeix en aquesta darrera qüestió, ja que tracta de les diferents tipologies d'aparat, que es defineixen, precisament, segons les formes d'organitzar les variants. La tipificació s'efectua en base a dos grans criteris: el primer és el topogràfic, que fa referència, d'una banda a la situació de l'aparat en relació amb el text (aparat interlineal, en paral·lel, a peu de pàgina, a pàgina acarada, etc.) i, de l'altra, a la disposició de les variants en el seu interior (aparat vertical o horitzontal). El segon criteri és el de l'organització dins l'aparat dels diferents constituents que l'integren, és a dir, el *lemma* (aparat amb *lemma*/sense *lemma*, positiu/negatiu), la *varia lectio* (complet o selectiu, fotogràfic o diacrònic, d'autor, de tradició o editorial, genètic o evolutiu) i les intervencions de l'editor (aparat parlat o simbòlic).

En la tercera part de l'obra, que és la més extensa, es presenten tots els elements que, eventualment, poden ser hostatjats per l'aparat crític, i s'analitzen les diferents formes de presentar-los i les implicacions de cadascuna d'elles. La informació que ha de contenir la capçalera de l'aparat (identificació dels testimonis i edicions anteriors), la definició i delimitació de les unitats crítiques, les característiques a què han de tendir les sigles dels testimonis, els diferents usos del *lemma*, les diverses disposicions de la *varia lectio* o les funcions dels signes i de les abreviatures crítiques són els principals aspectes tractats.

Finalment, el quart capítol, dedicat a l'aparat de notes, dóna compte de les situacions en què cal reflectir dades extratextuals generades per algun dels diversos agents implicats en la història del text: hi trobem propostes sobre com introduir les notes autorials (és a dir, les que devem al mateix autor), les lectorials (d'algun lector, habitualment qualificat, que ha adreçat comentaris a l'autor) i les editorials. Aquestes últimes són les úniques en què l'editor es fa present de forma explícita, i poden ser de tres tipus: referides als aspectes materials dels testimonis, sobre el discurs del text (i aleshores seran notes de tipus lingüístic, intertextual o bibliogràfic) i sobre el context (dedicades a proporcionar al lector dades d'utilitat per a la comprensió del text i la seva gènesi).

En conjunt, cal dir que Veny-Mesquida ha aconseguit crear una estructura expositiva que, malgrat algunes reiteracions – d'altra banda, inevitables, per la mateixa naturalesa del tema tractat –, demostra ser totalment efectiva per reflectir l'immens ventall de problemàtiques i situacions dubtoses que planteja l'elaboració d'un aparat crític. El text, a més, és d'una gran claredat, la qual cosa, sumada a la gran profusió d'exemples – valuosos

pel seu caràcter il·lustratiu, i escollits, a més, amb bon gust literari –, fa que la lectura resulti amena i entenedora.

El més interessant del llibre, a parer meu, però, és el marc mental des del qual es planteja Veny-Mesquida la tasca d'editor, perquè prioritza les solucions on prima la simplicitat i l'economia expressiva, practica una flexibilitat ben entesa, fonamentada en un profund coneixement de totes les solucions a l'abast, evita sempre el dogmatisme de la solució única i insisteix en la idea que allò que presenta són només diferents possibilitats a tenir en compte, la idoneïtat de les quals dependrà sempre, en última instància, del criteri de l'editor i, sobretot, de les particularitats de cada text. A més, aposta preferentment per aquelles solucions que faciliten la feina de comprensió al lector – en aquest sentit, resulten especialment útils les propostes encaminades a simplificar la utilització de les sigles (pp. 84-88) i dels signes crítics (pp. 130-150) – i ens recorda quin ha de ser el paper de l'editor, quan explica que «el 'protagonista' de l'edició crítica hauria de ser sempre l'autor» (p. 173) i que en aquest tipus d'edicions «el que es pretén no és interpretar el text, sinó que es pugui fer aquesta interpretació de manera segura, amb tots els materials a l'abast» (p. 174).

Per tot això, cal concloure que ens trobem, en fi, davant d'una obra de referència per als professionals de l'edició crítica i que, de ben segur, resultarà igualment interessant i profitosa tant per als editors de textos contemporanis com per als editors de textos d'altres períodes.

